

Θουκυδίδη Ιστορία Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 70

ΚΕΙΜΕΝΟ

[1] Οί γάρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μειόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν.

[2] Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεῶς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίους μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίους δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον.

[3] Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προεισθήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίους τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν.

[4] Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένου καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ' ἐκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ.

[5] Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλήσων) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι.

[6] Οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίους φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλήν ἐσελθόντες τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἐξήκοντα· οἱ δὲ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[1] Οι Κερκυραίοι βρίσκονταν σε εμφύλια διαμάχη απ' όταν γύρισαν σ' αυτούς οι αιχμάλωτοι από τις ναυμαχίες γύρω στην Επίδαμνο, αφού αφέθηκαν ελεύθεροι από τους Κορινθίους· φαινομενικά επειδή οι πρόξενοι είχαν δώσει εγγύηση οκτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή τους είχαν πείσει οι Κορίνθιοι να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος τους. Κι αυτοί ραδιουργούσαν πλησιάζοντας κάθε πολίτη χωριστά, για να τους κάνουν ν' αποστατήσσει η πόλη από τους Αθηναίους (από την άμεση επιρροή της Αθήνας).

[2] Έφτασε τότε ένα αθηναϊκό καράβι κι ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, κι αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις, οι Κερκυραίοι αποφάσισαν να μείνουν σύμμαχοι των Αθηναίων σύμφωνα με την ισχύουσα συνθήκη, και να διατηρήσουν φιλικές σχέσεις με τους Πελοποννησίους, όπως και πριν.

[3] Αλλά τον Πειθία, που ήταν εθελοντής πρόξενος των Αθηναίων και αρχηγός της δημοκρατικής παράταξης, τον παρέπεμψαν αυτοί οι άνδρες (οι ολιγαρχικοί, οι πρώην αιχμάλωτοι των Κορινθίων) σε δίκη με την κατηγορία ότι προσπαθούσε να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους.

[4] Αυτός, αφού αθωώθηκε, έκανε αντιμνήυση στους πέντε πιο πλούσιους από αυτούς, κατηγορώντας τους πως είχαν κόψει βέργες (για στήριγμα των κλημάτων των αμπελιών) από τα ιερά τεμένη του Δία και του Αλκίνοου· πρόστιμο για κάθε βέργα ήταν ένας στατήρας.

[5] Κι όταν αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν το πρόστιμο, πήγαν και κάθισαν ικέτες στα ιερά, επειδή το χρηματικό πρόστιμο ήταν πολύ βαρύ, για να το πληρώσουν ύστερα από συμφωνία για το ύψος του (για να το πληρώσουν με δόσεις)· ο Πειθίας, που ήταν και μέλος της βουλής, την έπεισε να εφαρμόσει πιστά το νόμο.

[6] Εκείνοι (οι ολιγαρχικοί που είχαν καταδικαστεί) επειδή αποκλείονταν από το νόμο (ο νόμος, δηλαδή, απαγόρευε την πληρωμή του επιδικασμένου ποσού με δόσεις) και αφού πληροφορήθηκαν ότι ο Πειθίας, όσο ήταν ακόμη βουλευτής, είχε σκοπό να μεταπείσει τους πολίτες να έχουν τους ίδιους φίλους και εχθρούς με τους Αθηναίους (να κάνουν αμυντική και επιθετική συμμαχία με τους Αθηναίους), συνωμότησαν και αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν ξαφνικά στη βουλή και σκοτώνουν τον Πειθία κι άλλους εξήντα από τους βουλευτές και τους πολίτες. Αυτοί που ήταν ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι, κατέφυγαν στο αθηναϊκό καράβι που ήταν ακόμη εκεί.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Στο κεφάλαιο 70 περιγράφονται:

- Η εμφύλια διαμάχη στην Κέρκυρα.
- Οι λόγοι απελευθέρωσης των αιχμαλώτων.
- Η συμπεριφορά και ο σκοπός των αιχμαλώτων.
- Η ανάμειξη των Αθηναίων και των Λακεδαιμονίων.
- Οι αποφάσεις των Κερκυραίων.
- Η κατηγορία και η δίκη κατά του Πειθία.
- Η αντιμνήυση του Πειθία και το αποτέλεσμα της.
- Η αντίδραση των καταδικασθέντων και το αίτημά τους.
- Το πραξικόπημά τους και η διαφυγή ελάχιστων δημοκρατικών.

Η εμφύλια διαμάχη στην Κέρκυρα

Το καλοκαίρι του 427 π.Χ. ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος στην Κέρκυρα, ο οποίος κράτησε δύο χρόνια περίπου, μεταξύ των δημοκρατικών και των ολιγαρχικών. Υποκινητές του πολέμου υπήρξαν 250 επιφανείς Κερκυραίοι πολίτες, που είχαν αιχμαλωτιστεί από τους Κορινθίους στη ναυμαχία που έγινε στα Σύβοτα. Οι Κερκυραίοι αιχμάλωτοι ύστερα από πενταετή ομηρία αφέθηκαν ελεύθεροι (*Οί γάρ Κερκυραῖοι ἔστασάζον, ἔπειδῆ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες*).

Οι λόγοι απελευθέρωσης των αιχμαλώτων

Ο ιστορικός διακρίνει και απορρίπτει τα φαινομενικά αίτια της απελευθέρωσής των αιχμαλώτων. Ἐδωσαν γι' αυτούς οι Κορινθιοί πρόσξενος 800 ταλάντων - από τα πραγματικά τα οποία και αποδέχεται, υποσχέθηκαν οι αιχμάλωτοι ότι θα προσαρτήσουν την Κέρκυρα στην Κόρινθο απομακρύνοντας την από την επιρροή των Αθηναίων (*τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς πρόσξενος διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίους Κέρκυραν προσποιῆσαι*).

Η συμπεριφορά και ο σκοπός των αιχμαλώτων

Οι Κερκυραίοι αιχμάλωτοι άρχισαν άμέσως τη συνωμοτική τους δράση. Πλησίαζαν τον κάθε πολίτη χωριστά και προσπαθούσαν να τον πείσουν ότι συμφέρον ήταν να διαλύσουν την επιμαχία με τους Αθηναίους. Το γεγονός αυτό ευνοεί την Κόρινθο, γιατί καθιστά ευκολότερη την προσάρτηση του νησιού στην πελοποννησιακή συμμαχία (*Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν*).

Η ανάμειξη των Αθηναίων και των Λακεδαιμονίων

Τον ίδιο καιρό κατέφθασαν στην Κέρκυρα Αθηναίοι και Κορινθιοί πρέσβεις.

Οι Αθηναίοι πρέσβεις ήρθαν, γιατί:

- α. πληροφορήθηκαν τη συνωμοτική δραστηριότητα των ολιγαρχικών, ανησύχησαν και φοβήθηκαν για τις εξελίξεις
- β. ήθελαν να ενισχύσουν τους δημοκρατικούς
- γ. επιδίωκαν να μετατρέψουν την επιμαχία σε συμμαχία και να προσαρτήσουν την Κέρκυρα στον αθηναϊκό συνασπισμό.

Οι Κορινθιοί πρέσβεις ήρθαν, γιατί:

- α. ήθελαν να παρακολουθήσουν από κοντά τη δράση των απελευθερωμένων αντρών και να βεβαιωθούν ότι εκπλήρωσαν την υπόσχεσή τους

β. επιδίωκαν να τονώσουν το φρόνημα των ολιγαρχικών του νησιού
γ. απέβλεπαν στην εγκαθίδρυση ολιγαρχικού καθεστώτος στο νησί, στη διάλυση της επιμαχίας της Κέρκυρας με τους Αθηναίους και στην προσάρτησή της στον Πελοποννησιακό συνασπισμό, *(Καὶ ἀφικομένης Ἀπικτῆς τε νεῶς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν)*

Οι αποφάσεις των Κερκυραίων

Οι Κερκυραίοι ύστερα από διαπραγματεύσεις με τους πρέσβεις *(καὶ ἐς λόγους καταστάντων)* η εκκλησία του δήμου τους αποφάσισε:

α. Να ανανεώσουν οι Κερκυραίοι την επιμαχία με τους Αθηναίους σύμφωνα με την ισχύουσα συνθήκη του 433 π.Χ. *(ἐμψήφισαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίους μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα).*

β. Να είναι φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως και προηγουμένως *(ἐμψήφισαντο εἶναι Πελοποννησίοις φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον).*

Το ψήφισμα αυτό είναι το πρώτο αποτέλεσμα της δράσης των απελευθερωμένων ολιγαρχικών και εκφράζει την επιθυμία των Κερκυραίων να τηρήσουν ουδέτερη πολιτική στάση στις σχέσεις τους με τους Αθηναίους και Πελοποννησίους.

Πρόκειται για μια σωστή πολιτική απόφαση και ευφυή διπλωματική κίνηση, που φαίνεται ότι εκτονώνει την κρίση. Είναι όμως καταδικασμένη σε αποτυχία.

Η κατηγορία και η δίκη κατά του Πειθία

Το ψήφισμα των Κερκυραίων για ουδετερότητα ήταν καταδικασμένο σε αποτυχία και μόνο προσωρινή συμφιλίωση έφερε. Έτσι οι απελευθερωμένοι ολιγαρχικοί έσυραν στο δικαστήριο τον Πειθία, εθελοπρόξενο των Αθηναίων και αρχηγό της δημοκρατικής παράταξης *(ἦν γὰρ Πειθίας εἰθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστίκει)*. Τον κατηγορούσαν για προδοσία, αφού πίστευαν πως προσπαθούσε να υποδουλώσει την πόλη στους Αθηναίους *(Καὶ ὑπάγουσιν αὐτὸν οὔτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίους τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν)*. Η παραπομπή του σε δίκη έχει πολιτική σκοπιμότητα. Οι ολιγαρχικοί επιδίωκαν με την ενέργειά τους αυτή να πλήξουν το κύρος του Πειθία και σε περίπτωση καταδίκης του, να αποδυναμώσουν τους δημοκρατικούς, ενώ οι ίδιοι θα γίνονταν πιο ισχυροί. Όμως ο Πειθίας αθώωθηκε *(ὁ δὲ ἀποφυγών)*, γεγονός που μαρτυρεί, ότι ο εκδημοκρατισμός στην Κέρκυρα βρισκόταν σε καλό δρόμο.

Η αντιμήνυση του Πειθία και το αποτέλεσμά της

Ο Πειθίας μετά την αθώωσή του κατήγγειλε και αυτός με τη σειρά του πέντε από τους πιο πλούσιους ολιγαρχικούς αντιπάλους του *(ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας)*. Τους κατηγορούσε ότι έκοβαν συστηματικά τις φούρκες, που στήριζαν τα κλήματα του τεμένου του Δία και του Αλκίνου, παρά τη απαγόρευση του νόμου και τις βαρύτερες κυρώσεις για τους ενόχους *(φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένου καὶ τοῦ Ἀλκίνου)*. **Φαινομενικά λοιπόν τα κίνητρά του ήταν ηθικά, αφού παρουσιαζόταν ως προστάτης του ιερού άλσους του Δία και του Αλκίνου, και ως υπέρμαχος της ηθικής τάξης. Ουσιαστικά όμως αυτά ήταν πολιτικά, όπως άλλωστε δείχνει το μεγάλο ύψος του προστίμου και ο τρόπος της καταβολής του. Ο Πειθίας κινήθηκε από μικροψυχία, μισαλλοδοξία και εκδικητική μανία.** Οι κατηγορούμενοι κρίθηκαν ένοχοι και καταδικάστηκαν να πληρώσουν βαρύτατο πρόστιμο *(ζημίᾳ δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ)*.

Η αντίδραση των καταδικασθέντων και το αίτημά τους

Οι πέντε ολιγαρχικοί δεν αρνήθηκαν να πληρώσουν το πρόστιμο, γεγονός που επίσης μαρτυρεί την ενοχή τους. Επειδή όμως ήταν δυσβάσταχτο, κατέφυγαν ως ικέτες στα ιερά και ζήτησαν να μην πληρώσουν ολόκληρη τη χρηματική ποινή,

όπως όριζε ο νόμος, αλλά με δόσεις σε τακτά διαστήματα από τα έσοδα που θα έπαιρναν από τα κτήματά τους. Όμως ο Πειθίας, που ήταν και βουλευτής, έπεισε τους Κερκυραίους να εφαρμόσουν το νόμο απορρίπτοντας το αίτημα των ολιγαρχικών (*Οφλόντων δέ αὐτῶν καί πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γάρ καί βουλιῆς ὧν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι*).

Το πραξικόπημά των ολιγαρχικών και η διαφυγή ελάχιστων δημοκρατικών
Τότε και αυτοί βρέθηκαν σε μεγάλο αδιέξοδο. Μάλιστα εκτίμησαν ότι ο Πειθίας θα μετέπειθε τους Κερκυραίους να ακυρώσουν το ψήφισμα της ουδετερότητας που ευνοούσε τους Πελοποννησίους και να εντάξουν την πόλη τους στην αθηναϊκή συμμαχία (*Οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλιῆς ἐστὶ, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπεισείν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίους φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν*). Γι' αυτούς λοιπόν τους δύο λόγους κατέφυγαν στη βία και έδρασαν συνωμοτικά. Οπλίστηκαν με εγχειρίδια, μπήκαν ξαφνικά στη βουλή και σκότωσαν τον Πειθία και άλλους 60 περίπου βουλευτές και πολίτες της δημοκρατικής παράταξης (*ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλήν ἐσελθόντες τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἐξήκοντα*). Λίγοι μόνο ομοϊδεάτες του Πειθία γλίτωσαν καταφεύγοντας στην αθηναϊκή τριήρη (*οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀπικτὴν τριήρη κατέφυγον ἐτι παροῦσαν*).

Τα αίτια του πραξικοπήματος

- το υπέρογκο χρηματικό πρόστιμο που επιβλήθηκε στους ενόχους ύστερα από την καταδίκη τους.
- η επιμονή του Πειθία να εφαρμοστεί ο νόμος που καθόριζε την εφάπαξ καταβολή του ποσού, γεγονός που απέρριπτε το αίτημά τους για διακανονισμό και εξόφληση του προστίμου με δόσεις.
- οι εκτιμήσεις τους ότι ο Πειθίας, με την πολιτική δύναμη που διέθετε και το κύρος του μετά την αθώωσή του, θα έπειθε τους Κερκυραίους να ακυρώσουν το ψήφισμα της ουδετερότητας που ευνοούσε τους Πελοποννησίους και να εντάξουν την πόλη τους στην αθηναϊκή συμμαχία.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

1. Να βρείτε τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις:

φυγάς
αγωγός
τομή
εξόφληση
τάγμα
απόδοση
καλότυχος
πεποίθηση
εύχρηστος
σύλληψη

2. Να αντιστοιχήσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τις σημασίες τους στη στήλη Β':

A'	B'
1. καταδουλῶ	πληροφορούμαι
2. τέμενος	υποδουλῶνω
3. ιερά	μαχαίρια
4. πυνθάνομαι	ιερό ἔδαφος
5. εγχειρίδια	ναοί

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- 1. Ποια γλωσσική ιδιαιτερότητα του Θουκυδίδη παρατηρείτε στις παρακάτω λέξεις; ἔπρασσον, συγκείμενα, ξύμμαχοι, ξυνίσταντο, ἐσελθόντες.**
- 2. Να αντικαταστήσετε χρονικά τον παρακάτω τύπο: ἔπρασσον.**
- 3. κατέφυγον: Να αναγνωριστεί και να αντικατασταθεί σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου χωρίς να αλλάξετε το πρόσωπο και τον αριθμό.**
- 4. οὔτοι: Να κλιθεί και στους δυο αριθμούς στο γένος που ήδη βρίσκεται.**
- 5. Να κάνετε εγκλιτική αντικατάσταση στους παρακάτω τύπους: ὑπάγουσιν, πείθει.**
- 6. Να αντικατασταθούν χρονικά τα παρακάτω απαρέμφατα: καταδουλοῦν, ἀναπείσειν, χρήσασθαι.**